

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ & ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ

ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΕΘΝΙΚΗΣ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗΣ
ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Πειραιάς 17.05.2006

Δ Ε Λ Τ Ι Ο Τ Υ Π Ο Υ

ΕΡΕΥΝΑ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΣΥΝΘΗΚΩΝ ΔΙΑΒΙΩΣΗΣ ΤΩΝ
ΝΟΙΚΟΚΥΡΙΩΝ 2004

ΕΞΑΣΦΑΛΙΣΗ ΠΑΡΟΧΩΝ ΦΡΟΝΤΙΔΑΣ ΠΑΙΔΙΩΝ

Από τη Γενική Γραμματεία της Εθνικής Στατιστικής Υπηρεσίας της Ελλάδος ανακοινώνονται τα αποτελέσματα για τη φροντίδα παιδιών ηλικίας 12 ετών και κάτω, που προέκυψαν από στοιχεία της δειγματοληπτικής έρευνας **Εισοδήματος και Συνθηκών Διαβίωσης των Νοικοκυριών 2004** (European Union - Statistics on Income and Living Conditions) με έτος αναφοράς **2004**. Η έρευνα διενεργήθηκε σε τελικό δείγμα 6.252 νοικοκυριών και σε 13.996 μέλη των νοικοκυριών ηλικίας 16 ετών και άνω. Ο μέσος όρος ατόμων υπολογίστηκε στα 2,66 μέλη ανά νοικοκυριό. Τα μέλη ηλικίας κάτω των 12 ετών υπολογίστηκαν σε 2.261.

A. Ιστορικό και Σκοπός της έρευνας

Η Έρευνα Εισοδήματος και Συνθηκών Διαβίωσης αποτελεί μέρος ενός κοινοτικού στατιστικού προγράμματος, στο οποίο συμμετέχουν όλες οι χώρες-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, και έχει αντικαταστήσει από το 2003, το Ευρωπαϊκό Πάνελ Νοικοκυριών, προκειμένου να επιτευχθεί η ποιοτική βελτίωση των στατιστικών δεδομένων που αφορούν στη φτώχεια και στον κοινωνικό αποκλεισμό.

Σκοπός της έρευνας είναι να διερευνηθούν ορισμένα κοινωνικο-οικονομικά μεγέθη, που επηρεάζουν τις συνθήκες διαβίωσης του πληθυσμού. Με τις πληροφορίες που συγκεντρώνονται, η Χώρα μας είναι σε θέση να υπολογίσει και να καταρτίσει τους διαρθρωτικούς δείκτες κοινωνικής συνοχής και να παράγει συστηματικές στατιστικές σχετικά με τις εισοδηματικές ανισότητες, τις ανισότητες στις συνθήκες διαβίωσης των νοικοκυριών, τη φτώχεια και τον κοινωνικό αποκλεισμό.

Ειδικότερα, από την έρευνα, υπολογίζονται δώδεκα (12) βασικοί δείκτες, από τους δεκαοκτώ (18) δείκτες κοινωνικής συνοχής που συμφωνήθηκαν στο Laeken του Βελγίου, οι οποίοι αφορούν στη φτώχεια και στην εισοδηματική ανισότητα. Οι δείκτες κοινωνικής συνοχής βοηθούν, επίσης, στη διαμόρφωση και στην άσκηση της κοινωνικής πολιτικής της Χώρας μας.

B. Τρόπος συλλογής των δεδομένων για τη φροντίδα παιδιών

Σκοπός των ερωτημάτων για τη φροντίδα παιδιών είναι η διερεύνηση του βαθμού φροντίδας των παιδιών, ηλικίας κάτω των 12 ετών, με στόχο την άσκηση πολιτικής για τη διευκόλυνση της συμμετοχής των γονέων στην αγορά εργασίας και το συνδυασμό της οικογενειακής με την επαγγελματική ζωή.

Καταγράφονται οι ώρες που τα παιδιά περνούν σε προγράμματα προσχολικής εκπαίδευσης, υποχρεωτικής εκπαίδευσης, φύλαξης μέσα ή έξω από το σχολείο, με παιδοκόμους ή με παππούδες / γιαγιάδες ή άλλα μέλη του νοικοκυριού, με φίλους, συγγενείς ή γείτονες, σε μία συνήθη εβδομάδα του έτους. Ως εβδομάδα έχει θεωρηθεί μία συνήθης εβδομάδα του έτους της έρευνας, στην οποία δεν περιλαμβάνονται ημέρες αργιών και άδειας εργασίας των γονέων των παιδιών. **Στη φροντίδα παιδιών δεν περιλαμβάνεται η φροντίδα τους από τους γονείς, που είναι μέλη των νοικοκυριών.** Περιλαμβάνεται η φροντίδα που παρέχεται από κρατικούς και ιδιωτικούς φορείς.

Προγράμματα ανά κατηγορία:

Πρόγραμμα προσχολικής εκπαίδευσης : θεωρείται ο βρεφονηπιακός - παιδικός σταθμός και το νηπιαγωγείο.

Πρόγραμμα υποχρεωτικής εκπαίδευσης: θεωρείται το δημοτικό και το γυμνάσιο.

Πρόγραμμα φροντίδας στο σχολείο: θεωρείται η φύλαξη των παιδιών στους χώρους του σχολείου το πρωί, συνήθως από τις 7 π.μ. και μέχρι την ώρα έναρξης των μαθημάτων, και το μεσημέρι /απόγευμα, από την ώρα που τελειώνουν τα μαθήματα και μέχρι τις 4 μ.μ. Το συγκεκριμένο πρόγραμμα, δηλαδή το ολοήμερο σχολείο διευρυμένου ωραρίου, εφαρμόζεται στο νηπιαγωγείο και στο δημοτικό και το παρακολουθούν, συνήθως, τα παιδιά των εργαζομένων. Σημειώνεται ότι πρόγραμμα φύλαξης δεν υπάρχει σε όλα τα σχολεία. Στο πρόγραμμα περιλαμβάνονται δημόσια και ιδιωτικά σχολεία.

Φροντίδα εκτός σχολείου: θεωρείται η φύλαξη, συνήθως λίγων ωρών, των παιδιών σε ειδικά κέντρα, όπως παιδότοποι, κέντρα νεότητας των Δήμων, baby parking κλπ.

Φροντίδα από παιδοκόμους: θεωρείται η φύλαξη των παιδιών από άτομα με ή χωρίς ειδικές σπουδές, είτε στο σπίτι των παιδιών είτε στο σπίτι τους.

Φροντίδα από συγγενείς, φίλους ή άλλα μέλη του νοικοκυριού: θεωρείται η φύλαξη των παιδιών από παππούδες / γιαγιάδες, άλλα μέλη του νοικοκυριού, εκτός των γονέων ή κηδεμόνων, άλλους συγγενείς ή φίλους.

Δεν περιλαμβάνονται στη φροντίδα παιδιών οι τυχόν εκπαιδευτικές, πολιτιστικές ή αθλητικές δραστηριότητές τους εκτός σχολείου, όπως μαθήματα αγγλικών, μαθήματα πιάνου, στίβος, κολύμβηση κλπ.

Γ. Αναγκαιότητα του δείκτη

Στο εαρινή διάσκεψη του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου στη Βαρκελώνη το 2001, ετέθη το νέο κριτήριο αξιολόγησης των επιδόσεων των χωρών μελών σχετικά με τη φροντίδα των παιδιών, που αποτελεί προσδιοριστικό παράγοντα που επιτρέπει τη συμμετοχή των γονέων στην αγορά εργασίας και το συνδυασμό της οικογενειακής με την επαγγελματική ζωή.

Η παροχή φροντίδας παιδιών αποτελεί βασικό κριτήριο ενσωμάτωσης στην αγορά εργασίας για τη μητέρα και γενικότερα για τη μητρότητα. Επίσης, η εξασφάλιση της φροντίδας των παιδιών αποτελεί απαραίτητη συνιστώσα στη βελτίωση του δείκτη ισότητας μεταξύ των δύο φύλων στο τομέα της απασχόλησης. Σύμφωνα με την έρευνα, το 16,2% των εργαζόμενων γυναικών εργάζονται με μερική απασχόληση, ενώ το αντίστοιχο ποσοστό των ανδρών εκτιμάται στο 3,7%.

Ο στόχος αφορά στην εξασφάλιση παροχών φροντίδας παιδιών έως το 2010, τουλάχιστον, κατά 90% για τα παιδιά ηλικίας 3 έως 5 ετών και 6 έως 12 ετών και, τουλάχιστον, κατά 33% για τα παιδιά ηλικίας 3 ετών και κάτω.

Δ. Ορισμός και μεθοδολογία μέτρησης του δείκτη

Ο δείκτης που αφορά στην «εξασφάλιση παροχών φροντίδας παιδιών» (Provision of childcare facilities), σε σχέση με το σύνολο των παιδιών της ίδιας ηλικιακής ομάδας, υπολογίζεται ως ποσοστό του αριθμού των παιδιών στα οποία:

- δεν παρέχεται καθόλου φροντίδα
- παρέχεται φροντίδα μέχρι 30 ώρες
- παρέχεται φροντίδα 30 ώρες και περισσότερο

Οι ηλικιακές ομάδες που έχουν προταθεί είναι 0 - 2, 3 - 5 και 6 - 12 ετών.

Ε. Σχόλια για το δείκτη

Ο δείκτης θα μπορούσε να συμπληρωθεί με πληροφορίες από τις εφαρμοζόμενες πολιτικές για τη μητρότητα, την πατρότητα και τη γονική άδεια (διάρκεια, με αποζημίωση ή όχι κλπ.), καθώς και με γενικότερες πληροφορίες για τις πολιτικές φροντίδας παιδιών και για το εκπαιδευτικό σύστημα κάθε χώρας. Δηλαδή θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη, π.χ. οι γονικές άδειες διάρκειας 9 μηνών που δίδονται στους δημοσίους υπαλλήλους και στους υπαλλήλους του ευρύτερου δημόσιου τομέα.

ΣΤ. Αποτελέσματα της έρευνας

Τα αποτελέσματα που προκύπτουν από την έρευνα καταγράφονται στους πίνακες 1 – 5, που ακολουθούν και στους οποίους παρατίθεται ο δείκτης εξασφάλισης παροχών φροντίδας παιδιών, κατά ομάδες ηλικιών, καθώς και η ποσοστιαία αναλογία φροντίδας παιδιών, τουλάχιστον μία ώρα την εβδομάδα, κατά συγκεκριμένες ομάδες ηλικιών και πρόγραμμα φροντίδας.

Πίνακας 1: Εξασφάλιση παροχών φροντίδας παιδιών, κατά ομάδες ηλικιών

Παροχή φροντίδας	Ομάδες ηλικιών				%
	έως 12 ετών	έως 2 ετών	από 3 έως 5 ετών	από 6 έως 12 ετών	
Δεν παρέχεται φροντίδα	17,5	50,0	20,6	1,0	
Παροχή φροντίδας έως 30 ώρες	48,5	17,2	35,1	41,4	
Παροχή φροντίδας 30 ώρες και άνω	34,0	32,8	44,3	57,6	

- Στο 17,5% των παιδιών ηλικίας έως 12 ετών δεν παρέχεται καμία φροντίδα, στο 48,5% παρέχεται φροντίδα λιγότερο από 30 ώρες και στο 34,0% περισσότερο από 30 ώρες.
- Στο 50% των παιδιών ηλικίας έως 2 ετών, καθώς και στο 20,6% για παιδιά ηλικίας από 3 έως 5 ετών δεν παρέχεται φροντίδα παρά μόνο από τους γονείς τους.
- Στο 17,2% των παιδιών ηλικίας έως 2 ετών παρέχεται φροντίδα μέχρι 30 ώρες, ενώ φροντίδα περισσότερο από 30 ώρες παρέχεται στο 32,8%, ποσοστό που αποτελεί και τον ευρωπαϊκό στόχο, ο οποίος έχει προσδιοριστεί στο 33% για το 2010 για τη συγκεκριμένη ηλικιακή ομάδα. Στις δύο άλλες ηλικιακές ομάδες τα ποσοστά εκτιμώνται σε 44,3% και 57,6% αντίστοιχα και υπολείπονται, κατά πολύ, του ευρωπαϊκού στόχου, ο οποίος έχει προσδιοριστεί στο 90% για το 2010.
- Ενθαρρυντικό είναι το γεγονός ότι η παροχή φροντίδας έως 30 ώρες κυμαίνεται σε υψηλά ποσοστά για τα παιδιά ηλικίας από 3 έως 5 ετών (35,1%) και για τα παιδιά ηλικίας από 6 έως 12 ετών (41,4%).

Πίνακας 2: Φροντίδα παιδιών ηλικίας έως 12 ετών, άνω των 30 ωρών την εβδομάδα, κατά ομάδες ηλικιών και πρόγραμμα φροντίδας

Πρόγραμμα φροντίδας	Ομάδες ηλικιών			
	έως 12 ετών	έως 2 ετών	από 3 έως 5 ετών	από 6 έως 12 ετών
Προγράμματα προσχολικής εκπαίδευσης	19,3	16,6	81,8	0,9
Προγράμματα υποχρεωτικής εκπαίδευσης	62,9	0,0	0,0	98,8
Προγράμματα φύλαξης στο σχολείο	14,2	0,0	7,3	20,1
Προγράμματα φύλαξης εκτός σχολείου	0,4	1,4	0,0	0,2
Φύλαξη από παιδοκόμους	6,2	19,8	8,2	1,9
Φύλαξη από συγγενείς ή άλλα άτομα	38,5	80,5	56,8	21,9

Με τα στοιχεία του παραπάνω πίνακα διερευνούμε τη φροντίδα παιδιών ηλικίας έως 12 ετών, άνω των 30 ωρών την εβδομάδα, κατά ομάδες ηλικιών και πρόγραμμα φροντίδας.

Τα στοιχεία αυτά είναι απαραίτητα για την περαιτέρω διερεύνηση του φαινομένου και για την άσκηση επικεντρωμένης κοινωνικής πολιτικής, η οποία θα παρέχει στους γονείς τη δυνατότητα ενσωμάτωσής τους στην αγορά εργασίας.

- Η φροντίδα για τα παιδιά ηλικίας έως 2 ετών παρέχεται, κυρίως, από άλλους συγγενείς (γιαγιάδες κυρίως), σε ποσοστό 80,5%.
- Υψηλό ποσοστό καταγράφεται και για την ηλικιακή ομάδα παιδιών από 3 έως 5 ετών (56,8%), καθώς και στο σύνολο των παιδιών (38,5%).
- Χαμηλό ποσοστό (16,6%) καταγράφεται στη φροντίδα παιδιών ηλικίας έως 2 ετών σε προγράμματα προσχολικής εκπαίδευσης (δημόσιοι ή ιδιωτικοί βρεφονηπιακοί σταθμοί).
- Στα προγράμματα φύλαξης στο σχολείο εξυπηρετούνται μόνο το 7,3% των παιδιών ηλικίας 3 έως 5 ετών και το 20,1% των παιδιών ηλικίας από 6 έως 12 ετών.
- Η φροντίδα από παιδοκόμους, δηλαδή από άτομα με ή χωρίς ειδικές σπουδές, είτε στο σπίτι των παιδιών είτε στο σπίτι τους, εκτιμάται στο 6,2% για το σύνολο των παιδιών και 19,8% για τα παιδιά ηλικίας έως 2 ετών.
- Η φροντίδα σε προγράμματα φύλαξης εκτός σχολείου κυμαίνεται σε ποσοστά χαμηλότερα του 1,5%, για όλες τις ηλικιακές ομάδες.

Πίνακας 3: Φροντίδα παιδιών ηλικίας έως 12 ετών, μία ώρα την εβδομάδα τουλάχιστον, κατά ομάδες ηλικιών και πρόγραμμα φροντίδας

Προγράμματα φροντίδας	Ομάδες ηλικιών			
	έως 12 ετών	έως 2 ετών	από 3 έως 5 ετών	από 6 έως 12 ετών
Προγράμματα προσχολικής εκπαίδευσης	15,9	6,5	63,7	1,3
Προγράμματα υποχρεωτικής εκπαίδευσης	52,2	0,0	0,0	98,2
Προγράμματα φύλαξης στο σχολείο	7,0	0,0	4,3	11,7
Προγράμματα φύλαξης εκτός σχολείου	0,4	0,6	0,9	0,1
Φύλαξη από παιδοκόμους	4,7	8,5	4,4	1,1
Φύλαξη από συγγενείς ή άλλα άτομα	24,1	41,7	31,1	13

- Η φροντίδα για τα παιδιά ηλικίας έως 2 ετών παρέχεται, κυρίως, από άλλους συγγενείς (γιαγιάδες κυρίως) σε ποσοστό 41,7%. Υψηλό είναι, επίσης, το ποσοστό για την ηλικιακή ομάδα παιδιών από 3 έως 5 ετών (31,1%), καθώς και για το σύνολο των παιδιών (24,1%).
- Χαμηλό ποσοστό (6,5%) καταγράφεται στη φροντίδα παιδιών ηλικίας έως 2 ετών σε προγράμματα προσχολικής εκπαίδευσης (δημόσιοι ή ιδιωτικοί βρεφονηπιακοί σταθμοί).
- Στα προγράμματα φύλαξης στο σχολείο εξυπηρετούνται μόνο το 4,3% των παιδιών ηλικίας 3 έως 5 ετών και το 11,7% των παιδιών ηλικίας από 6 έως 12 ετών.
- Η φροντίδα από παιδοκόμους, δηλαδή από άτομα με ή χωρίς ειδικές σπουδές, είτε στο σπίτι των παιδιών είτε στο σπίτι τους, εκτιμάται στο 4,7% για το σύνολο των παιδιών και 8,5% για τα παιδιά ηλικίας έως 2 ετών.
- Η φροντίδα σε προγράμματα φύλαξης εκτός σχολείου κυμαίνεται σε ποσοστά χαμηλότερα του 1%, για όλες τις ηλικιακές ομάδες.

Πίνακας 4: Φροντίδα παιδιών ηλικίας μέχρι 5 ετών, μία ώρα την εβδομάδα τουλάχιστον, κατά ομάδες ηλικιών

Προγράμματα φροντίδας	Ομάδες ηλικιών						%
	έως 5 ετών	1 έτους	2 ετών	3 ετών	4 ετών	5 ετών	
Προγράμματα προσχολικής εκπαίδευσης	32,8	3,1	16,2	38,2	65,8	88,0	
Προγράμματα φύλαξης στο σχολείο	1,5	0,0	0,0	0,0	5,1	4,3	
Προγράμματα φύλαξης εκτός σχολείου	0,7	0,4	1,4	0,8	1,7	0,0	
Φύλαξη από παιδοκόμους	6,6	8,1	10,9	6,0	5,1	1,8	
Φύλαξη από συγγενείς ή άλλα άτομα	36,8	47,3	43,7	32,6	32,9	27,1	
Σύνολο	63,5	55,1	55,0	65,7	81,6	91,0	

- Η φροντίδα παιδιών ηλικίας έως 5 ετών, πάνω από 1 ώρα την εβδομάδα, εκτιμάται σε ποσοστό 63,5%.
- Τα παιδιά ηλικίας 1 έτους δέχονται φροντίδα από άλλους συγγενείς σε ποσοστό 47,3%, ενώ παρακολουθούν προγράμματα προσχολικής εκπαίδευσης σε ποσοστό 3,1%.
- Το υψηλότερο ποσοστό φροντίδας παρέχεται στα παιδιά ηλικίας 5 ετών (91%).
- Όσο αυξάνεται η ηλικία των παιδιών τόσο αυξάνεται και η φροντίδα (55,1% για τα παιδιά 1 έτους και 91% για τα παιδιά ηλικίας 5 ετών).
- Στην ηλικία από 3 έως 5 ετών η φροντίδα, κυρίως, παρέχεται σε προγράμματα προσχολικής εκπαίδευσης (38,2%, 65,8% και 88%, αντίστοιχα).

Πίνακας 5: Μέσος όρος ωρών ανά εβδομάδα σε προγράμματα φροντίδας παιδιών ηλικίας έως 12 ετών

Προγράμματα φροντίδας παιδιών ηλικίας έως 12 ετών	Μέσος όρος ωρών
Προγράμματα προσχολικής εκπαίδευσης	25,7
Προγράμματα υποχρεωτικής εκπαίδευσης	27,2
Προγράμματα φύλαξης στο σχολείο	13,9
Προγράμματα φύλαξης εκτός σχολείου	9,9
Φύλαξη από παιδοκόμους	26,7
Φύλαξη από συγγενείς ή άλλα άτομα	23,6

- Ο μέσος όρος φροντίδας παιδιών ηλικίας έως 12 ετών, στα οποία παρέχεται φροντίδα σε προγράμματα προσχολικής και υποχρεωτικής εκπαίδευσης, εκτιμάται σε ποσοστό πάνω από 25 ώρες (25,7 και 27,2 ώρες, αντίστοιχα).
- Ο υψηλότερος μέσος όρος ωρών φροντίδας παιδιών παρατηρείται στη φροντίδα από άτομα με ή χωρίς ειδικές σπουδές, είτε στο σπίτι των παιδιών είτε στο σπίτι τους (26,7 ώρες).
- Ο μέσος όρος ωρών φύλαξης ανά εβδομάδα εκτιμάται σε 23,6 ώρες για φύλαξη από συγγενείς ή άλλα άτομα, σε 13,9 ώρες για φύλαξη στο σχολείο και 9,9 ώρες για φύλαξη εκτός σχολείου.

Αρμόδιος: Γιώργος Ντούρος
Τηλέφωνο: 210 4852174
Fax : 210 4852906
E mail : geodouro@statistics.gr